

BON CURANDERO

I

Diu Sant March que «Sortint Jesus dels termes de Tiro, passá als del mar de Galilèa; y allá li conduhiren un homo sort y mut, pregantli que li posás ses mans demunt. (*convensuts de que axò bastáva per curarló*) Y Jesus, prenguentlo amb Ell se decantá des truy y li posá els dits dins ses oreyes, y saliva (*de sa divina boca*) demunt sa llengua travada.

Y, mirant al cel (*per demostrar que 'ls miracles los obrava per poder de son Etèrn Pare*) y gemegant (*condolít del miserable estat d' aquell homo*) li digué: *Ephetha*, axò es: ubèrt sia.

Y tot d' una s' obriren els conductes dels seus sentits, y sa llengua romangué estil-lada parlant clarament.

Y ordoná (*als presents*) que no diguessin rês á ningú. (*perque no havia mestér, sa fama que es vulgo sol concedir als herbolaris.*)

Però com més los ho prohibía, més heu escampaven; y tant més se meravellaven exclamant: ¡Bé heu fá tot! ¡Fá ohir als sórts y parlar als muts! (proclamantllo *ver-tader curandero.*)

II

Aquell pobre sort y mut es feèl imatge del pecador arrevelit é impenitent, qui no òu la veu de sa concien-cia, ní pot, per mor d' aquella sordera, fèr parlar noble y rahunablement son esperit. Aquella ceguedat y aquell mutisme lo mantenen incomunicat amb Deu, cuant direc-te ó indirectament lo crida per á que se convertesca. Pues, del mateix modo que els amichs d' aquell desgraciat li cercaren remey acompanyant lo á n' es millor metje que saberen; axí també els malanats que no badan els uys á la llum de la fè, troban persones caritatives que procu-ran acostarlos al resplendent Santuari de l' Iglesia Cató-lica, y aquesta no se descuyda ni se cansa, d' invitarlós á que posin en cura la séua ánima, ja que per sí mate-xos no se poden valer, ni tenen eyme per procurarsho.

¿Y, què fé Jesus per tornar la vista y la paraula á n' aquell desventurat? Lo què fá un confés amb un peca-

dor: lo crida de banda, y per medi de bons conseys li netetja ses oreyes, y per medi de la saludable saliva Evangèlica li torna la paraula per á que fassi oració, de-mán á Deu mercè y después l' alabi agrahintli els seus amorosos beneficis.

¿Y perqué volia que callassin? Perque no cercava pa-ga ni alabansa mundanas, sinó que volia fèr bé al prò-xim, humilment y per glorificar á Deu son Etèrn Pare.

Derrerament advertim en aquest Evangeli, que els testimonis d' aquella doble curació, eesaltant á Cristo Jesus y publicant alegrement sa virtud y sobrenatural poder y sabiduria, feren lo que fan els angels cuant se converteix un pecador; se delítan y cantan goigs á Deu nostro Señor per ses grans bondats y misericordies.

III

¡Cuants de catòlichs durs d' orea, sorts com una mas-sa, van p' el mon sens que els crits y siulos de sos Mes-tres y Pastors los entrin de cap modo!

¡Quant d' altres tenen sa llengua closa dins sa boca, ó los hi balla baldufenca cuant se trata de confessar publi-cament y á veus altes els misteris de lan santa fè que professam!

¡Cuants d' altres, mal sortats, se dexan posá en mans de curanderos *charlatans* tisichs des cervell, que en lloch de desxondir ses potències les ho entabanen més y més, ó los ho embrutexen.

Catòlichs mallorquins: si qualche parent, amig, vehinat ó conegut dels vostros, té sa desgracia de ser *mut y sort* espiritualment, y li estimau s' ánima, malavetjau ajudar al angel de la seua guarda conduhintlo al únich metje Curandero que pot y sab y vol obrar miracles amb sos malalts que de bona voluntat y humils vulgan esperi-mentar son tractament.

Y cada pich que haureu lograt curarne un dels nostros germanets, ó que ells mos hagin fet es favó á noltros si acas fos necessari, (pues tots som de terra y terretjam) llavò, cantem publicament y ponderem l' amor y la sabi-duria d' Aquell que *tot heu fá bé.*

MOSSEN LLUCH.

¡ADELANTE!

Hemos leído con vivo interés, el reglamento de la exposición Balear, Agrícola y Pecuaria que en el próximo mes de Septiembre vá á celebrarse en Manacor.

Todo lo que representa un paso dado hacia el perfeccionamiento social, merecerá ahora y siempre nuestro aplauso más decidido. Deseamos para nuestra provincia toda clase de prosperidades y consideramos de buen augurio este afán de sujetarse á exámen, que manifiestan las poblaciones mejor dotadas de la Isla.

Las exposiciones regionales, sin ocasionar á los municipios gastos ruinosos, instruyen, civilizan, aproximan las voluntades de los pueblos y estrechan las relaciones necesarias entre los individuos, quienes miden sus propias fuerzas comparando los diferentes productos de la Industria, de las artes mecánicas de la Agricultura y de la Ganadería.

Dichos certámenes estimulan las industrias establecidas, ponen de manifiesto los variados sistemas de labranza y propenden á mejorar las razas pecuarias indígenas.

Nuestra isla es un modelo de perfecta viabilidad; la magnífica red de carreteras que poseemos nos honra en gran manera y el ferro carril cruza las regiones de vida mas exuberante. excepción hecha de Soller, cuya posición al otro lado de la cordillera sujeta á muchas dificultades el paso de la locomotora.

La fiesta del trabajo que proyecta Manacor tendrá, creemos nosotros, un éxito mayor si cabe, que el de la anterior celebrada en Soller; tiene Manacor la ventaja de ser población más crecida que aquella, de ocupar una posición mas céntrica en la Isla y de comunicar con Palma por medio de la línea férrea, cuya última circunstancia facilitará el transporte de gente y de objetos.

Hay que reconocer además, la real importancia industrial y agrícola de Manacor; sus grandes fábricas de aguardiente, de harinas, chocolates, pastas de todas clases, curtidos, alfarería etc., sus canteras de arenisca fina para la edificación, sus vegas fertilísimas, sus viñedos, sus inmensos higuerales que hacen posible la multiplicación indefinida del ganado porcino, la actividad de su comercio, su instituto de Segunda Enseñanza, su crecida población numérica, el ser cabeza de partido y la gran extensión de su término le dan el lugar preferente después de la Capital.

A todos invitamos, ha dicho la Junta organizadora de la exposición, «á todos invita la Junta con el mayor empeño, esperando que no dejarán de coadyuvar al logro de los deseos en que se inspira, dando así nueva y elocuente prueba de acendrado patriotismo y de que saben hacerse superiores á las pasiones de partido, cuando lo exigen la buena fama y los intereses generales y permanentes del país.»

Aceptamos con gratitud la atenta invitación de la Junta y abrigamos la esperanza de poder felicitar efusivamente, después del certamen, á cada uno de los dignísimos señores que la componen.

Siempre ¡adelante! pero..... con la Cruz, se entiende.

SAULO.

PATRONS D' AQUESTA SETMANA

Día 24, festa del apòstol *Sant Bartomeu* que espargí l' Evangeli per entre els bárbaros de l' Assia, y morí escorxat y crucificat. Son còs se conserva á Roma á l' iglesia del seu nom sobre una illeta del riu Tiber.

A Mallorca es molt antiga la devoció que li tenim, pues s' imatge se troba á la major part dels retaulos antics.

Lo tenen per patrò majó, Soller, Andraix, Valldemosa, Montuiri, y á Palma els vesins de Son Rapiña. Es advocat contra tentacions del dimoni.

Día 27. *Sant Josef de Calasanx*, patró dels Pares Escolàpios y dels seus dexebles. Li fan festa en l' exconvent de S. Francesch á Palma, y en l' oratori del Colegi de nines á Soller.

Ses enseñanses que donan son gratuïtes y per axò son molt dígnes de s' agrahiment des pobres que sens ells los costaria aprende de lletra.

Día 28. *Sant Agustí*, sol de l' Iglesia.

Nasqué á Tagaste ciutat de l' Africa. Estudiá molt, però no era cristiá, y els plors de sa mare Sta. Mònica y la gracia de Deu lo convertiren llegint ses Cartes de Sant Pau. Fou elegit bisbe, escrigué moltíssim sobre els mistèris y contra els heretjes del seu temps. Es reputat com un dels primers Doctors de l' Iglesia catòlica.

A ciutat li fan festa en lo Convent de la Mare de Deu del Socors, avuy convertit en gran col·legi.

A Felanitx lo tenen per Patró, y celebran festa cívica y relligiosa, posant s' olla gran dins sa petita. Enguañ hauría de ser més solemne en desagravi de les ofenses que fa poch s' han inferit als sentiments relligiosos de aquella moderna ciutat.

¡ALTRE PICH BRUXES!

(Dos carrèts topansé pa sa carratera d' Inca, prop de Consell.)

—¿Juan, ahont tiram?

—Cap á Ciutat. Vaig á veure una dona, que diuen es molt trempada per *desetsisá*, si m' arreglará aquesta atlot.

—¿Saps qu' has de fé, y acertarás?

—Qué?

—Torn' arrera, veten á Inca, consulta es cas á na *Bufera* y veuras com, en *vuit durets* que li anticipis, li receptorá nñs *resolis especials* que fa, d' amagat, dins se estable; y te promet que si s' *atsís* no es de *mort*, dintr' un mes la tendrás bona.

—¿Ca! homo, No vatx de s' *inquera*. ¿Veus aquest coló groch que te se meua fiya? Idò axó li pervè d' havé *xarumbat xarob especial*.

S' atlota:—¿Mon pare, oh, mon pare. llevaume d' es cap aquest *pampol*; ¡pens qu' estich atacada de *filixera*! Dexau aná de *bruxes*; duisme á un bon metje; no 'm dexeu morí *endimoniada*. Som cristiana; y per lo mateig... ¡Ay! si ses monjes ho sabessen que jo vatx *derrera*...

Son Pare:—Tens rahó, fiya meua; anem á la vila, te duré á n' es metje, y... será lo que Déu volrá. ¡Tira *fumat*! ¡Mal viatge es ram de la bruxería! A reveure, Pep.

UN CASSADÓ DE BEGUDA (*)

Amb una bota xoquí
Y s' altra peu descalsat,
En Sion de na Siona,
Qui 'l vol veure, val-t' allá.
Sols no dú calsons demunt,
Plè de tacos y forats:
Y devall se camiseta
Du sa camia de carn.

Es capell sembla un barret
Amb ses ales per avall
Casi tot d' un aigovés
Demunt es clotell li cau.

Sols sa faxes no li manca,
Que es un mocadó de daus,
Y l' empra per tapa-bocas
Si fa fret un dia en l' añ.

Just devant es mostradó
D' un *altaret* d' ets Hostals
En Sion de na Siona,
Qui 'l vol veure, val-t' allá.

Ha begut de totes herbas;
Axó es es sèu berená;
Y amb aquest *introit* se seña,
Per comensá es seu jornal.

Es un homo de beguda,
Y axó es tot cuant d' ell se sap:
Cassadó es es sèu ofici
Sense escopeta ni cans.

Ja ha agafat sa gabieta,
Un bossot tela de sach
Se castaña d' es refors
Se sendera y es filats.

Y com un arcabussé
D' es que rodan en es *Faust*,
Pren es trót amb sos arreus,
Y, já prová fortuna anam!

Un torrent ó sa Riera
Sol alegí per parañ
En temps que s' aigo no hi corre
Y que son verts es sembrats.

Treu d' es talech sas bandares
Y las planta ensá y enllá,
Que aquells negres pelleringsos
Donan fé dels seus *Reals*.

Es filats clavats en tèrra;
S' ensa fermada su ran;
Es cocó d' aigo més neta;
Y ets altres bruts ó buydats.

En Sion de na Siona
Pren redòs de costellam,
Ajupit baix d' una soca
Amb sa llendera amb sa má.

Cucuyades y titines,
Verderols, buscarets, says,
Cadernerres y terròles,
Passarells, gorrions, pinsans.

Ansellets de tota casta
Passan y vòlan cantant,
Mentres s' ensa los se mira
Y trista fa de reclam.

Son bén clás es qui se pòsan
Y es qui tenen set més clás;
Y es cassadó sols no alena
Ajupit, sempre á l' aguayt.

Es teuladés que trafegan
Casi sempre fent esbart,

S' amollan d' en un, en un...
¡Per un no heu paga tirá!
Si no tocassin mitx día,
Ses campanes de Ciutat,
Xi mateix á n' en Sion
L' hey tocaría es gavaitx.

D' un cantó de pá y olives
O un tros de xuya torrat,
Amb lo de dins sa castaña....
Fá en Sion es seu diná.

Y ets aussells trescan alloura
Per dins ets ametlarás;
Y se beguda s' axuga,
Y es cassadó está cremat.

Cóp en sech se piuladissa
D' un estòl el vè á alegrá:
Ja se pòsa ja los tira,
Ja son devall es filats.

Ja los té dins sa sendera,
Ja torna jeura vetlant;
Emperó tòcan les tres
Y no 'n torna vení cap.

Mentres en Sion degota
Sa castaña assedegat,
Es tró d' una escopetada
El fá botá des sèu já.

Un cassadó sense *bul-la*,
Un mosson desenfeynat,
Ha vist un aucell, li tira....
¡Era s' ensa!.... Ja ballam.

—¿Y amb á quin dret s' atreveix?
—Jo no havia reparat....
—¿Qué té ets uys en es clotell?
—La te pagaré, y en pau.

—¡Es que jo no le vuy vendre,
Y el duré á un tribunal!
—¿A mí?—A' vostè.—No t' etxilles
—¡Es que jò 'm puch etxillá!

—Idò etxillèt!—Val sis duros,
Ara no t' en daré cap.
—¡Axò heu veurem!—Però *hombre*
Si jo hagués vist es filats...

Un amo y dos carretés,
En sa brega prenan part,
Y per quatre sous y mitx
Queda compòst es naufruitx

Ja es hòra baxa y sol pòst
Quant en Sion carregat
Amb sos arrèus, conciròs,
Torna arribá á n' ets Hostals.

Posa má dins sa sendera
Y de sis, trèu tres pinsans
esmortits; ets altres tres
á cuartillo los vendrá,

—S' enten si de aquí á diumenge
No tenen més novedad
Y á Plassa de Santa Eularia
Tròba qualcú que 'ls hi pach.

Pues encara que se diu
Que está privat es cassá,
En Sion de na Siona
Ha de goñá es sèu jornal.

Y sis pichs en sa setmana
Ell partirá d' ets Hostals
Que amb lo que li trèu s' ofici
Té per beure y per fumá.

ENVINAGRAT Y RONXETES

Guerra á n' es cans (*)

Ara pareix qu' es municipals van tots calents en sa cassa de cans. Ja era hora qu' acabás es *temps de veda* per aquets animals.

Essent Palma sa Ciutat des cans y canets, cussions y cussets, no li sería difícil á s' Ajuntament estudiá un nou arbitri amb el que reforsás es presupuesto municipal.

A rahó de una pesseta cada tres mesos per ca ¡cuantes pesses entrarian, al cap del any, dins ses arcas d' es Municipi!

Es cosa de pensarho de prim conte.

Axí, tal volta, s' esvahiría un poch sa rassa canera, causa de tants de sustos, esclats y espipellades com mos ocasionan aquets animalets.

Es cans dins sa nostra capital son una grossa calamitat. Desd' es punt de vista moral..... no 'n diguem una paraula; es nostros carrés y plases en son testimoni y... basta.

Si 'ls consideram, tocant á s' higiene, ¿perqué jo tench de menjá patates, cols, ansiam, moniatos, prebes y tomátiques empapades amb *aigos perrunes*?

Baix d' un altre orde de consideracions, es altament antisocial, antihumá y anticristiá lo qu' en materi de cans suceheix avuy en día. Dona y homo hey há que vihuen de captiri, no 'ls basta ni pa ni pasta, y, no obstant, han de mantení un ca. Conech una emblanquinadora, carregada d' infants: á ca-seua no hi há més brasos qu' ets seus, ningú du fil sensê, deuen es llogué de casa, tots tenen es morros escaldats de tan de menjá pa 'n boli (cuant ne passa la comunidat) però en *lindo*, un cuset pelut, y que donaría òy al mateix rey porch, es es señoret d' aquella botigueta; dorm demunt una pell y may li falta sa tayada de fetje de bou y un glopet de café es dematí.

D' un señó m' en contaren una que no es per á creure: que no havia tornat á missa desde que s' escolá majó, que havia tengut l' acert de traurerli defora de l' Iglesia en *Leopardo*, ca llanut, gros com un cavall y que gasta-va males berbes fins y tot amb so criat qu' el cuidava com si fos un fi des señó.

Y basta de cans.

Aplaudim al Señó Batle sa guerra d' estermini que contra aquets bitxos ha comensat.

Cuan no 'n voré un de ca per nat señal li feré mans balletes; de bona gana.

BRAULIO.

Al cap derré ja han ensaltat la tropa olímpica dalt sa fatxada ó capsalera des teatro.

Y á proposit: S' altre dia li passavan per devant dos al-lotets y un deya á s' altre. ¿No trobas raro que á noltros no mos dexan nadar sense calsons, y aquí hey han posat homos y donas despujats dins aquella barraca sense estora?

(*) Es canots que no més ha quatre anys que fan centinella ajeguts en mitx des pas públich, dalt sa costeta des carré d' en Muntaner..... continuan disfrutant de la llibertat canera.

¡Viva sa policia urbana de la-nostra capital!

Y jo no sé, (deya una dida que lletava un infantó, á sa cambra, alsant es cap) ell es mal de dir quins son els mascles y quins son ses famelles....

Mentres un filosof que les escoltava, digué per sí mateix: si es teatro es s' escola de *bones* costums, y axò es sa mostra..... ¡Què será de part de dins!!!

§

—Mado Tema: aquesta ditxosa plassa de *Bastos* mos consumirá sa paciencia; jo tench es melons demunt ses tomátiques, sense poderme girá dins aquest trast, y aquest toldo de ferro no s' acaba may..... y entretant pagám.

—Fía méua, sufrí per embellí:

¡Venturos venadó que prendá còbru de vall akestes purtalades, mentres no fassi mal temps; pero si fa vent ó plou, tant me sería estarhi dedins com á defora. ¡Tanta envelada y tantes randes y nu hey podrém dexá tantat lo ke mos ruman kad' hora baxa...

—Ells heu entenen, va dí en Moll.

—¡Sabeu sí akeis enderivells, qui los fá fé los pagás de sa butxaca!

§

Hem sentit á dir que els *parfums* des Carnatje arriban als vehinats de p' es *Coll d' en Rebassa*.

Sería bõ que qualche señó de sa Junta de Sanitat s' informás á veure si réalment dins aquell *podridero* s' hi observan ses prescripcions que ecsigeix sa Policia higiènica, sobre tot ara que es sòl fá bollí ses pedres.

Ja los basta á n' aquells trencadors de pedreñ es ve-sindari des prat de Son Suñé.

¿Seria molt acertat que dit Carnatje se trasladás més enfora? Que responga qui li toca.

§

Vaja una pregunta á cualsevol, per sí acás ningú la contesta: ¿No sería bõ que abans de regá els carrés y camins de ciutat, agranassin ses femarades?

Perque dona gust veure y ensumá els empastissats que resultan.....

¡Ja es molt que MALLORCA s' haji d' atura y d' advertir aquestes coses!

§

Sembla que el señó Batle de ciutat los trèu sa vessa als seus dependents armats. Ell cada dia plouen multas. ¡Axò es modo de veure que tenim govèrn!

S' orde y sa moralitat mantenen la llibertat.

§

EPIGRAMA

¡O, quin buf mes indecent!
 ¡Vaja una cosa faresta!
 Si en fas altra com aquesta
 Bén prest buydaré es convent.
 ¿Que has menjat pebre cohént,
 Faves ó monjetes blanques?
 ¿Perque 't parfumas ses anques;
 Y els nassos mos escarrufas?
 Es portelló de ses bufes,
 M' envaig d' aquí; si no'l tancas.

† R. PALET.

ADMINISTRACIÓN:—Plaza de Santa Eulalia, 2, Librería

Imp. de las hijas de Colomar